

Sygn.akt III AUa 315/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 września 2014r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bohdan Bieniek (spr.)

Sędziowie: SA Maria Jolanta Kazberuk

SO del. Marzanna Rogowska

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 2 września 2014 r. w B.

sprawy z odwołania J. L.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym rolników

na skutek apelacji wnioskodawcy J. L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 grudnia 2013 r. sygn. akt IV U 3669/13

I. **oddala apelację,**

II. **odstępuje od obciążania J. L. kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego za II instancję.**

Sygn. akt III AUa 315/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 września 2013 r. na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 1, art. 3a ust. 1, art. 4 ust. 2 i art. 5a ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników J. L. w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego od dnia 16 września 2013 r.

J. L. wniósł odwołanie od powyższej decyzji. Podniósł w nim, iż od 1983 r. jest rolnikiem. Rozpoczęta w dniu 16 września 2013 r. działalność gospodarcza jest krótkotrwała. Do podjęcia takiego działania zmusiła go trudna sytuacja finansowa. W związku z tym powinien zostać objęty ubezpieczeniem społecznym rolników.

Pozwany w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 13 grudnia 2013r. odwołanie oddalił. Jednocześnie Sąd I instancji ustalił, że J. L. od 1 stycznia 1983 r. był objęty ubezpieczeniem społecznym rolników. Początkowo jako domownik w gospodarstwie rolnym swojego ojca, później jako właściciel gospodarstwa rolnego.

W dniu 3 listopada 2008 r. rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej. Działalność ta była wielokrotnie zawieszana: od dnia 27 stycznia 2011 r. do dnia 15 maja 2011 r., od dnia 29 czerwca 2011 r. do dnia 1 września 2011 r., od dnia 16 grudnia 2011 r. do dnia 1 marca 2012 r., od dnia 1 kwietnia 2012 r. do dnia 1 maja 2012 r., od dnia 30 czerwca 2012 r. do dnia 1 września 2012 r., od dnia 30 listopada 2012 r. do dnia 1 lutego 2013 r.

W dniu 9 sierpnia 2013 r. J. L. zakończył prowadzenie działalności gospodarczej.

Wyrokiem z dnia 15 listopada 2010 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie oddalił odwołanie J. L. od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 6 września 2010 r. o ustaniu jego ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego od dnia 1 lipca 2008 r. do dnia 22 lipca 2008 r. oraz od dnia 1 stycznia 2009 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia 9 lutego 2011 r. oddalił apelację od powyższego wyroku.

W dniu 29 sierpnia 2013 r. J. L. złożył do Centralnej Ewidencji i informacji o Działalności Gospodarczej wniosek o wpis informacji o rozpoczęciu działalności gospodarczej z dniem 1 września 2013 r. Jednocześnie wniósł o wpisanie informacji o jej zawieszeniu od tego dnia.

W dniu 10 września 2013 r. J. L. złożył wniosek o wpis do Centralnej Ewidencji i informacji o Działalności Gospodarczej informacji o wznowieniu wykonywania działalności gospodarczej od dnia 16 września 2013 r.

W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd Okręgowy uznał odwołanie za niezasadne.

Zgodnie z art. 5a ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata, rozpocznie prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej (...), podlega nadal temu ubezpieczeniu w okresie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej (...), jeżeli spełnia dodatkowo warunki określone w punktach 1-5 wskazanego przepisu. W myśl art. 3a ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników ubezpieczenie ustaje od dnia następującego po dniu, w którym ustały okoliczności uzasadniające podleganie ubezpieczeniu.

Mając na uwadze okoliczność, iż J. L. w dniu 9 sierpnia 2013 r. zaprzestał prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, a następnie w dniu 16 września 2013 r. podjął ją na nowo, aby w okresie jej prowadzenia podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników musiałby –

zgodnie z przytoczonym wyżej przepisem art. 5a ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników – przed dniem jej podjęcia podlegać temu ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata. Tymczasem, jak wynika z poczynionych ustaleń, w okresie ostatnich 3 lat wymieniony wielokrotnie, naprzemiennie tracił prawo do objęcia go ubezpieczeniem społecznym rolników, a następnie je odzyskiwał. Ostatnio nie był nim objęty w dniach od 1 lutego 2013 r. do 14 lutego 2013 r. Decyzja o stwierdzeniu ustania ubezpieczenia od dnia 1 lutego 2013 r. zapadła w dniu 30 stycznia 2013 r., a była konsekwencją podjęcia zawieszony uprzednio działalności gospodarczej, przy jednoczesnym braku wymaganego 3-letniego okresu ubezpieczenia. Decyzja ta została doręczona ubezpieczonemu w dniu 31 stycznia 2013 r. J. L. nie złożył od niej odwołania, w związku z czym stała się ona prawomocna. Zauważyć należy, iż już tylko ta dwutygodniowa przerwa w ubezpieczeniu powoduje, iż J. L. nie legitymuje się co najmniej 3-letnim nieprzerwanym okresem podlegania mu. Na przestrzeni 3 lat następujących bezpośrednio przed dniem 16 września 2013 r. takich przerw było jednak wiele.

Biorąc powyższe pod uwagę uznać należy, iż Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego prawidłowo stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników J. L. w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego od dnia 16 września 2013 r. W tej sytuacji Sąd Okręgowy oddalił odwołanie ubezpieczonego na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Nieformalną apelację od powyższego wyroku złożył ubezpieczony. W swym środku odwoławczym podkreślił, iż od wielu lat prowadzi gospodarstwo rolne. Obecnie leczy się na szereg schorzeń. Skarżący podał, że nie miał świadomości

jakie niesie za sobą rozpoczęcie działalności gospodarczej, a pozwany wykorzystał zaistniałą sytuację do wykluczenia ubezpieczonego z działalności rolniczej. W tej sytuacji nie można zaakceptować wymogu trzyletniego uprzedniego podlegania ubezpieczeniu rolniczemu, zwłaszcza że pozostały koszty związane z działalnością. Zaistniała sytuacja dowodzi o dyskryminacji skarżącego, stąd też apelacja jest zasadna.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie jest zasadna, bowiem Sąd Okręgowy poczynił w sprawie prawidłowe ustalenia faktyczne oraz dokonał trafnej wykładni prawa materialnego.

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zakres postępowania wyznacza treść zaskarżonej decyzji. Powyższe stanowisko poparte jest utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, w którym przyjmuje się, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (por. postanowienia z dnia 20 stycznia 2010 r., II UZ 49/09, LEX nr 583831 i z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 601 oraz wyrok z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 309/09, LEX nr 604210, wyrok z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie II UK 360/10, LEX 901610).

W sprawie ma to znaczenie o tyle, że apelacja wnioskodawcy, jak i argumenty jego pełnomocnika podnoszone w trakcie postępowania odwoławczego odbiegały od zasadniczego zagadnienia w sprawie. Tym zagadnieniem w postępowaniu jest wyjaśnienie kwestii związanej z podleganiem ubezpieczeniu społecznemu rolników przy jednoczesnym prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej.

Specyfika ubezpieczenia społecznego rolników sprowadza się do tego, że w przypadku powstania innego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym ów inny tytuł ma pierwszeństwo przed ubezpieczeniem społecznym rolników. Wyjątek przewidujący pierwszeństwo dla ubezpieczenia społecznego rolników, a ściślej możliwość pozostania w tym ubezpieczeniu, przewidziany jest w przypadku prowadzenia przez rolnika pozarolniczej działalności gospodarczej. Przedmiotowa problematyka jest uregulowana w ustawie z dnia 20 grudnia 1990r. [Dz. U z 2013r. poz.1403 t.j.]. Zgodnie z art. 5a ust. 1 cytowanej ustawy rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co

najmniej 3 lata, rozpocznie prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpocznie współpracę przy prowadzeniu tej działalności, podlega nadal temu ubezpieczeniu w okresie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy prowadzeniu tej działalności, jeżeli spełnia jednocześnie następujące warunki: złoży w Kasie oświadczenie o kontynuowaniu tego ubezpieczenia w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy tej działalności; jednocześnie nadal prowadzi działalność rolniczą lub stale pracuje w gospodarstwie rolnym, obejmującym obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego, lub w dziale specjalnym; nie jest pracownikiem i nie pozostaje w stosunku służbowym; nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych; kwota należnego podatku dochodowego za poprzedni rok podatkowy od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej nie przekracza kwoty 2 528 złotych.

Powyższa konstrukcja zakłada kilka równorzędnych warunków, których spełnienie pozwala na korzystanie nadal z ubezpieczenia społecznego rolników. Jednym z nich jest warunek związany z nieprzerwanym co najmniej trzyletnim podleganiem ubezpieczeniu społecznemu rolników przed terminem podjęcia pozarolniczej działalności gospodarczej. Brak spełnienia tego warunku wyklucza pozostaje w ubezpieczeniu rolniczym, niezależnie od sumy liczby lat ubezpieczenia rolnego.

O przedmiotowym warunku skarżący wiedział. W aktach rentowych znajdują się stosowne pouczenia ubezpieczonego. I tak w decyzji z dnia 15 lutego 2007 roku (k.137 akt rentowych), decyzji z dnia 4 maja 2007 roku (k. 158) o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników pozwany zawarł pouczenie o konieczności informowania Kasy o okolicznościach, mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu, w tym także o rozpoczęciu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Organ rentowy kierował także do wnioskodawcy pisma (k. 166, 170, 173) z prośbą o

przedstawienie dokumentów potwierdzających pobyt poza granicami Polski, czy złożenie stosownych oświadczeń w organie rentowym. Pisma te z maja, września i

października 2007 roku zawierają także pouczenie o konieczności zawiadomienia Kasy o podjęciu jakichkolwiek innych czynności związanych z dodatkową działalnością. W końcu z treści wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 15.10.2010r. oddalające odwołanie ubezpieczonego od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 6 września 2010 r. o ustaniu jego ubezpieczenia społecznego rolników można wywnioskować obowiązki rolnika związane z podjęciem pozarolniczej działalności gospodarczej.

Stąd też nader istotnym pozostawało poczynienie w sprawie ustaleń faktycznych pozwalających na ocenę, czy istnieją przesłanki do dalszego podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. Przecież dopiero prawidłowe ustalenia faktyczne pozwalają na ocenę trafności wykładni prawa materialnego.

W tej mierze ustalenia Sądu Okręgowego są prawidłowe. I tak z tych ustaleń wynika, że skarżący podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników od 1983r. Następnie w 2008r. rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej, przy czym działalność była wielokrotnie zawieszana. Ostatecznie pozarolnicza działalność gospodarcza została wykreślona z ewidencji 9 sierpnia 2013r. W międzyczasie ubezpieczony był wykluczony z ubezpieczenia społecznego rolników, ostatnio w okresie od dnia od 1 lutego 2013 r. do 14 lutego 2013r. Stąd też podejmując ponownie pozarolniczą działalność gospodarczą we wrześniu 2013r. ubezpieczony nie legitymuje się nieprzerwanym trzyletnim ubezpieczeniem społecznym rolników. Przedmiotowe ustalenie, dokonane stosownie do treści art. 233 § 1 kpc, wywiera zasadniczy wpływ na kierunek wykładni prawa materialnego. Zaprezentowana w pisemnych motywach zaskarżonego orzeczenia argumentacja zasługuje na aprobatę.

Sily znaczenia tej okoliczności nie mogą zmienić argumenty skarżącego. Przede wszystkim decyzje organu rentowego mają w tym wypadku deklaratoryjny charakter. Mogą zatem potwierdzić powstające z mocy prawa skutki wykluczenia z danego rodzaju ubezpieczenia społecznego. W tym kontekście wola ubezpieczonego [chcę podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników], czy też wola organu rentowego nie ma żadnego skutku kształtującego prawo.

Również sytuacja zdrowotna apelującego nie może oddziaływać na kierunek rozstrzygnięcia Sadu Okręgowego. Tym niemniej sytuacja, w jakiej znalazł się skarżący wymaga zrozumienia i współczucia, co jednak nie przekłada się na możliwość uwzględnienia apelacji. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie stosuje się zasad współzycia społecznego. Ugruntowane w tym zakresie orzecznictwo Sądu Najwyższego stanowi, iż podstawę przyznania świadczeń z ubezpieczenia społecznego mogą być tylko przepisy prawa, a nie zasady współzycia społecznego.[por. wyrok SN z dnia 26 maja 1999 r., II UKN 669/98 oraz z dnia 19 czerwca 1986 r., II URN 96/86 wyrok z dnia 29 października 1997 r., II UKN 311/97]. Przytoczone orzecznictwo należy odpowiednio stosować do zagadnień związanych z podleganiem ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Nie sposób dopatrzeć się w sprawie elementów dyskryminujących skarżącego. Po pierwsze, nie uprawdopodobniono na jakim tle ma się rysować teza o dyskryminacji. Po wtóre, posłużenie się takim zwrotem w apelacji świadczy raczej o wadliwym odkodowywaniu treści tego pojęcia, bowiem każdy rolnik podejmujący dodatkową działalność gospodarczą jest traktowany równo przez przepisy prawa, co wynika in fine z treści powoływanego już art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Natomiast poza sporem pozostaje przyczyna, dla której ubezpieczony podjął się prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. W postępowaniu sądowym ona nie podlega ocenie i badaniu, gdyż ów zamiar mieści się w akcie woli danej osoby fizycznej. Jej rozmiar, czy też charakter ma również drugorzędne znaczenie. Ustawodawca nie rozgraniczył zakresu tej działalności, a jedynie w art. 5a ust.1 pkt 5 posłużył się kryterium należnego podatku za poprzedni rok podatkowy, co jest jednym z kilku warunków pozwalających na pozostanie w ubezpieczeniu rolniczym, a nie warunkiem decydującym.

Mając powyższe na uwadze apelacja wnioskodawcy podlega oddaleniu z mocy art. 385 kpc.

O kosztach procesu orzeczono po myśli art. 102 kpc. W myśl powołanego wyżej przepisu w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle

kosztami. Przepis ten ustanawia zasadę słuszności, będącą odstępstwem od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Nie konkretyzuje on pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawiając ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi rozstrzygającemu spór. (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 1973 roku w sprawie o sygn. akt II CZ 210/73, lex numer 7366). W konsekwencji Sądu uznał, że zarówno sytuacja zdrowotna ubezpieczeniowego [ciężka przewlekła choroba], jak też sytuacja ekonomiczna [zadłużenie] uzasadniają w oparciu o zasady słuszności odstępienie od obowiązku zwrotu kosztów procesu stronie wygrywającej spór.